

latválság.

A romanizmus ekletikus jellegének megfelelően nemcsak a múlt, hanem a jelen szellemtörténeti mozgalmából is kölcsönöz. Összefügg a biopolitikai kulturfilozófiával, amely pedig eszméi révén inkább a polgárság maradibb szárnyán áll. Felhasználja a román szociológiai-monográfiái iskola elveit is. A népi unikum aktív szerepének a kihangsúlyozásával a poporalizmus folytatója. Minden elmélet, ami a román valóságot magyarázza, egyaránt hitelezője a romanizmus gondolatvilágának.

Célkitűzéseiben a romanizmus régi utakon jár s a nagy lendülettel követelt szellemi regenerálódás a falusi termelészövetkezetek követelésén köt ki. A nép, amelyért hevül, értelmiségi kételyeinek a világában alakult ki, s elképzelése a népről, akaratlan tévedés. Az új népi-paraszti iskola — amely parlagi iskolát akar nyújtani egy parlagon hagyott osztálynak — kirekeszti a népet a kultura köréből, amikor az elvont könyvfetiszizmussal szemben egy állandónak vélt típus gyakorlati iskoláját követeli. A paraszt mai lelkületét, redukált kulturszükségleteit veszi alapul, s hisz a paraszt-termelés örökkévalóságában s a falu elzártságában.

Természetesen a romanizmus pozitív állásfoglalás is. Az etnikum mitoszával terhelt légkörben bátran értékeli át a népiség vérségi fogalmát és az erre épült maradi célkitűzéseket. Meghúzza a határvonalat a nacionalizmus és az idegen-gyűlölet között. A nép vezetése helyett a nép tanítását hirdeti, parancsuralom helyett népuralmat akar. A polgárság által meghamisított nacionalizmust elveti, helyébe népies nacionalizmust kíván tenni. Tiltakozik a tökéletes rend uralma ellen, s bár ennek a tiltakozásnak gyakorlati és elméleti indítékai ismeretlenek előtte, hangot ad egy, a széles néprétegekben lejátszódó lélektani folyamatnak. Állást foglal a fajvédelmi import, a Nyugat-majmolás, a nemzeti alacsonyabbrendűségi érzés ellen. Öszintén szereti a népet: néptörténelmet akar polgári történelem helyett. Aktív sorsvállalást sürget. Érthető, ha máris széles körökben vitatják. Személytelen világnézet, jelszó lett. S ha nem is sikerült megfogalmaznia az idő parancsát, az idő egy új kérdőjelét rajzolta fel. Ellentmondásai, hibái megértéséhez tartozik az is, hogy megteremtője, *Rădulescu Motru* a filozófia elvont elmélkedéseiből lépett ki a román valóság síkjára. A filozófiai idealizmus szükségszerűen történetfilozófiai idealizmust teremt. És bár a romanizmus nem a szellemiség új kátéja, az értelmiségiek egy részének új hiszekegye.

FORBÁTH IMRE VERSEIBŐL

ÖNARCKÉP

*ártatlan gondolatok fehér ingecskékben nem
csücsülnek a homlokomon
s szívem mélyéből
mint kék forrás nem bugyog a szó.*

*Kedvesem haja úgy piroslik-lángol
mint pásztorláz Bolivia hegyei között
s szemöldökeim alatt mohón pislognak még a szemeim
szívem vad marsokat dobol
gyomrom tarhonyák Tátráit áhitozza
s úgy nyúlok az Élet tájába
mint szent halász Genezareth tavába az ünnepi halért —*

szakadatlan gyötör a vad kíváncsiság:
 minaeen szoknyát föl kell emelni
 minaeen rejtveny sürgösen megfejtésre vár
 s meg kell rázni a bölcsek szakallát, hogy riadtan
 repüljenek belőve a tudás baglyai!

érdekelnek a szövevényes geometriák s a suttyomban járó
 görbe utak
 bozótkésemmel ösvényeket vágni vágyok Afrika őserdeiben
 vagy hűsülni az arktikus jég között
 s a pinguineknek szavalni balladáimat —
 szent igaz: Forbáth bolondos fráter!

Kapálódzik morog nyugtalan lázas szomorú
 mint tövis szűrnak a szavai, versei csipnek, mint a csalán
 de higgyétek el, nem lehet nyugodt
 még nem csügghet a Csend edes csöcsén,
 hiszen az opálszínű hegyek sem csöndesek
 kőlavínák zuhognak mennydörögve róluk
 s részeg matrózként mérő gajdol a tenger s gerjedten
 mért nyerit a szél?
 a költő sem lehet egyszerűbb!

Szeresse az embert, de gyűlölje szenvedélyesen a bestiát,
 mint vérző sebnyílás szünetlenül vádoljon a szája, míg
 bíráng gonoszság uralkodik a földtekén
 de — „lesz még egyszer ünnep a világon“
 csöndes-hűs-tiszta tengerszem lesz akkor ő, melyből
 nyugalmat kortyint a vándor
 s benne ezüstlábai fűrösztgeti a hold

AZ ÉJSZAKA FÉLELME ELLEN

ugy-e jó költőtársaim
 üstökösök farkán csücsülni
 holdról hullt szikrákkal messzi repülni
 ábrándok kék búzavirágját hajunkba tűzni?

az éjszaka félelme ellen
 jó az álmok kék barlangjába bujni
 künn viharok kerengenek, jaj, kinek arcába harap
 a valóság!
 künn fékcsikorogva örült vonatok futnak
 jó annak, ki már beérkezett!

modern kentaúrok a város bozótjában vadul tanyáznak
 förtelmesen-szép nyerítésünkkel
 felébresztjük az álmos városatyákat
 sörényét rázza a költőparipa: a szüzek szívéen jégrianás
 a tátott szájakba mágikus pecsenye száll —
 ott ülünk: a kávéház misztikus zaja zúg
 szárnyasuhogva nagy angyalok jönnek
 kengetni szívünk fekélyét
 jöszökök, hát jöszökök dalnokok

mámorosan
ennen enekünktől
kerengjünk a művészet tüzei körül.

SÖTÉTSÉGEK LITANIAJA

Őserdő sötétsége, min csak egy mámoros hold vörössége lángol át
barna melódia cigánygyermek hegedűjéből
duzzadtajkú szerecsen királyfiak feketesége
sötétség, mely a basszustrómbitákból hömpölyög
rúnák, hieroglifek és szanszkrit kéziratok rejtelmes homálya
fóbiák, melankóliák és tüskés rögeszmék sötétségei
vakok támolgyása hideg kőfalak mentében
futó árnyak jelöl rettegve menekülők ziháló lélegzetvétele
kéjek és mámorok bársonyos-bűvös homálya
felgerjedt ménék nyerítése és parázna hölgyek hónalja
törszékek cilindere kalózhajók halálfejes zászlaja
s a parlamentek imhol sötétek, mint rikácsoló majmok ketrece
a kápolnák a sötétség tégláiból építvék
ó rémületes nagy árnyékok, miket szögletes kaszárnyák veinek
a börtönök celláiban annyi van, mint az óceánok fenekén
ó a kanálisok lomha és nyirkos torka
sötétségek, sötétségek, mint a sátán ülepe alatt!
nyárspolgárok fejében vénasszonyok szoknyaráncaiban
széplelkek sóhajában ah, mint bánatos mammutok gyomrában
a népvézerek szónoklatában akkora a homály, mint az ágyuk
torkában
a himnuszokban a Sötétség Hercegének rekedő hangját hallhatod
a katedrálisokban titokzatos a homály, mint a lochnesszi szörnyeteg
a tudomány sötét, mint Tutankamen sírboltja
de legnagyobb a homály a békekonzferenciákon s a tömegsírok
fenekén!
ó gyász hirdetések, fekete kereszték, özvegyek s árvák feketeségei
ó bitang feketesége patkányoknak, s nagy dögevő madaraknak
ó a bányák s hámorok vad homályossága
füstök, kormok, szenvedések és borzasztó jajszavak!
kampóskereszték, polinéziai kannibál-totemek
sötét vigyorok, mint hiénáké Ceylon dzsungeljeiben
aludt vérfoltok a hóhérbárdokon
szadisták, pederaszták és örömfűük baljós fantáziája
bűzlő bakkecskék s vérszomjas sakálók vágyálmai
sötétségek nászéjszakája homályok farsangja Walpurgiszéji báti
szárnyas fantomok, turkáló ganajbogarak, kövér keresztospókok
az ágyak alatt gyilkosok kifent késekkel lappanganak
az ajtó mögött leselkedő konfidens gonosz tekintete
sötétben szőtt véres fondorlatok sanda komplottok s intrikák
ó megkéselt filozófiák leköppött s beszennyezett kulturák sikolya
bárgyúságok lakodalma otromba galádságok cirkusza
gyűlölet mocsárláza hazugság gennyes fekélye suhogó husángok
ó borzasztó székrekedések, rákos agydaganatok pokoli hallucinációk
fulánkos szemek tüskével drótozott agyvelők
vérbenpancsoló szőrös kezek!!

VERS

*a szavak ellobogtak — hamuban keresgélnek fáradt ujjaim
megmaradt paraszak után, hogy melegítsem kihűlt szájamat
bajtársak, ne csúfoljátok a művészet tűzijátékait
e könnyű sugarakban láthatóvá válik az ember arca
lázos és fehér ujjak ezek, mik a Jövő maszkáit tépdésik.*

SZIGORŰ NŐK

*Vértelen ajkaikat hallgatagon összeszorítják
kőhideg szemekkel néznek
ezüst fésűket húznak sárga hajukon át
meztelen combjaik metallikusan pengenek
mikor rájuk hull a lámpák sápadt fénye*

*álmokkal birkózik a fiú
paraszak izzó réz serpenyőben égnek a szemét
bámulják a buja csillagokat
és fák és tornyok sötét erekeióit —
szpermáját hullatja a vad augusztusi éj
a szigorú nők fehér falak között
állanak, sovány és kemény melleik hegyén
hideg fény villózik, léderc árbócok csúcsán
hónaljukban vörhenyesen kunkorodó hajak
dzsungelék bozótja futkosó vörös
hangyákkal*

*leteperik s mellére nyomják hegyes térdüket
szikrázó körmük piros sebeket hasít
lúdvörös hasán
hosszú vörös nyelvüket csúfolódva öltik ki rá
jéghideg combjuk közé szorítják
s náspángolják vékony nádpálcákkal*

*míg szájából kibuggyan egy őrzőgő sikoly
a szigorú nők — ekkor mosolyognak
mint a hideg hold kitört vulkánok fölött.*

MOSSATOK MEG

*Mossatok meg engem ti számos vizek
csermelyek, patakok, folyók, tengerek
ti tajtékos, robajos vízesések
mossatok meg irgalmas záporok*

*égessetek meg őrzőgő tüzek
nyaljátok végig, vörös nyelvetekkel
ami salak még szennyesíti lelkem
égessetek ki vad, lángoló tüzek*

*hulljátok belém sárga hímporok
mik szálldogáltok gerjedt éjszakákon
termékenyítsétek meg a szívemet
nyálazzatok be őszi ökörnyálak*